

15 yanvar 2021-ci il
№02 (8910)

www.muallim.edu.az
muallim@edu.gov.az

AZƏRBAYCAN MÜƏLLİMİ

**Təhsil
millətin
gələcəyidir!**
Heydər Əliyev

Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyinin orqanı

Vahid Azərbaycan dövləti bundan sonra uğurla, inamla inkişaf edəcəkdir

Azərbaycan Respublikasının
Prezidenti İlham Əliyevin
sədrliyi ilə yanvarın 6-da
keçirilmiş 2020-ci ilin
yekunlarına həsr olunmuş
videoformatda
müşavirədəki nitqindən

Keçən ilin və nəinki keçən ilin, son 30 ilin əsas yekunu torpaqlarımızın işğaldan azad olunmasıdır. Azərbaycan 44 gün ərzində tarixi Qələbə qazanaraq öz torpaqlarını azad etdi, düşməni sarsıdıcı zərbələr endirdi, Ermənistanı məğlub etdi.

Korrupsiyaya və rüşvətçuluğa qarşı mübarizə daha ciddi aparılmağa başlanmışdır... Müvafiq qurumlar korrupsiyaya və rüşvətçuluğa qarşı kifayət qədər ciddi mübarizə aparmırdılar, bəzi hallarda cinayətlərə göz yumurdular... Kadr islahatları artıq buna da son qoyub.

Biz demişdik ki, torpaqlar işğaldan azad olunan sonra bu torpaqları tezliklə bərpa edəcəyik. Mən bu yaxınlarda demişdim ki, biz Qarabağ bölgəsində cənnət yaradacağıq və sözümdə dururam. Bizim hamımızdan asılıdır ki, bu sözlər yerinə yetirilsin.

İl başlayıb, bizim hamımıza uğurlar, Azərbaycan xalqına cansağlığı, xoşbəxtlik arzulayıram. Keçmiş köçkünlərə tezliklə öz doğma torpaqlarına qayıtmağı arzulayıram... Vahid Azərbaycan dövləti bundan sonra uğurla, inamla inkişaf edəcəkdir.

İlham Əliyev,
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Salim bin Məhəmməd əl-Malik,
ICESCO-nun Baş direktoru

Azərbaycan İslam həmrəyliyi ilə bağlı məsələləri həmişə güclü təşviq etmişdir

- Cənab baş direktor, sıx əməkdaşlıq etdiyimiz bütün bu illər ərzində şəxsən sizə və ICESCO-ya Azərbaycana davamlı dəstək göstərdiyinizə görə minnətdarlığımı bildirmək istəyirəm. Xüsusilə müharibə zamanı qəbul edilmiş qərarlara görə təşəkkürümü bildirmək istəyirəm. Müharibə başlayandan bir neçə gün sonra - oktyabrın əvvəlində ICESCO Azərbaycanın ədalətli mövqeyinə çox dəstəkləyici bir bəyanat verdi və qərarlar qəbul etdi. Həmçinin bizim şanlı Zəfərimizdən sonra sizin mənə Qələbə münasibətilə göndərdiyiniz təbrik məktubunuza görə də minnətdarlığımı bildirmək istəyirəm. Bütün bunlar bizim birliyimizi, bizim xalqımızın birliyini nümayiş etdirir. Bildiyiniz kimi, Azərbaycan İslam həmrəyliyi ilə bağlı məsələləri həmişə güclü təşviq etmişdir və ICESCO Azərbaycanda çoxsaylı tədbirlər keçirmişdir.
- Mənim sizinlə müzakirə etmək istədiyim məsələlərdən biri də ICESCO-nun Azərbaycanda regional mərkəzi ilə bağlı məsələdir. Bilirsiniz ki, bu məsələ son 3-4 il idi müzakirə olunurdu və biz bu müzakirələrə yenidən nəzər salmaq istəyirik. Əgər müsbət irəliləyiş olsa, düşünürəm ki, biz bunu çox tezliklə edə bilərik. Bu, bizim üçün və İslam həmrəyliyinin güclənməsinə, İslam mədəni irsinin qorunmasına töhfə verən bütün insanlar üçün çox mühüm əhəmiyyət kəsb edəcək.
- Bizim Qələbənin rəmzi dəmir yumruq idi, artıq bizdə qılınc var.

Azərbaycan hər zaman bizim üçün prioritet olub və olmağa davam edəcək

- Zati-aliləri, təşəkkür edirəm. Rəhbərlik etdiyim nümayəndə heyəti ilə görüşməyiniz mənim üçün böyük şərəfdir. Mən hər zaman Sizi əzmlə, həqiqətən öz ölkəsi üçün mübarizə aparan, digərlərinə yol göstərən uzaqgörən liderlərdən biri kimi görmüşəm. Siz Qoşulmama Hərəkatının sədrisiniz. Sizin BMT Baş Assambleyasının sonuncu sessiyasındakı çıxışınıza istinad etmək istəyirəm, dediniz ki, Azərbaycan son 30 ildə 120-dən çox ölkəyə dəstək verib, çox sayda beynəlxalq forumlar təşkil edib. Bu, dünyaya böyük kömək deməkdir. Düşünürəm ki, bunun sayəsində Azərbaycan dünyada aparıcı ölkələr sırasındadır.
- Zati-aliləri, əmin olun ki, Azərbaycan hər zaman bizim üçün prioritet olub və olmağa davam edəcək. Biz Qələbəni qeyd etdik, çünki bu, bizim bir parçamızdır, Sizin Qələbənin ICESCO-nun qələbəsinin bir parçasıdır. Bizim üzv dövlətlərimiz çox önəmlidir və biz kimliyindən asılı olmayaraq onları hər zaman dəstəkləyəcəyik.
- Biz işğaldan azad edilmiş ərazilərə səfər etdik və əvvəllər heç vaxt görmədiyimiz bir faciəni gördük. Tamamilə dağıdılmış, yerlə-yeksan edilmiş şəhər, bu, tamamilə qeyri-insani əməldir və heç bir ölçüyə sığmır. Bu, bəşəriyyət əleyhinə cinayətdir. Lakin dünən yerli hakimiyyət rəhbərlərində və vətəndaşlarda yenidən qurma əzmi və istəyinin şahidi olduq. Mən nazirle söhbətimdə dedim ki, sadəcə, hökumətin dəstəyi ilə həmin insanlar Qarabağı yenidən quracaq. Biz dünən görüşdüyümüz hər kəsdə məhz bunu hiss etdik. Bu cür istəyi görmək bizi qürurlandırdı.

Tələbələrin köçürülməsi prosesinə start verilir

Fevralın 1-dən tələbələrin köçürülməsi prosesi başlanılır. Elektron sənəd qəbulu fevralın 7-dək davam edəcək.

Tələbələrin ölkə daxilində və xaricdə yerləşən ali təhsil müəssisələrindən köçürülməsi, yaxud bir ixtisasdan digərinə dəyişdirilməsi, eləcə də ölkəmizdə yerləşən orta ixtisas təhsili müəssisələri tələbələrinin, magistratura səviyyəsində təhsilənlərin köçürülməsi *transfer.edu.az* portalı vasitəsilə həyata keçirilir.

Portala müraciət edən şəxslər köçürülmək istədiyi təhsil müəssisəsini seçmək imkanına malikdir. Bunun üçün təhsilənlər tələb olunan məlumatları daxil etməklə köçürülmə meyarlarına uyğun gəlib-gəlmədiyini müəyyən edə bilərlər.

Qeyd edək ki, Təhsil Nazirliyi tərəfindən yaradılan *transfer.edu.az* portalı tələbələrin köçürülməsi prosesinin sadələşdirilməsinə və şəffaflığın təmin olunmasına məqsədinə xidmət edir. Portal fəaliyyətə başladığı gündən bu günədək 9 mindən çox tələbənin köçürülməsi həyata keçirilib.

2021-2022-ci tədris ili üzrə “Türkiyə bursları” təqaüd proqramı

Türkiyə Respublikası tərəfindən 2021-2022-ci tədris ili üzrə “Türkiyə bursları” təqaüd proqramı elan olunub.

Təqaüd proqramı bakalavriat, magistratura və doktorantura səviyyələrini əhatə edir.

Proqrama sənəd qəbulu üçün son müraciət tarixi 20 fevral 2021-ci ildir.

Təqaüd proqramı çərçivəsində təhsilə dair əlavə məlumatlarla elan vasitəsilə tanış ola bilərsiniz.

Təhsil naziri ICESCO-nun Baş direktoru ilə görüşüb

Təhsil sahəsində əlaqələrin cari vəziyyəti və gələcək əməkdaşlıq perspektivləri müzakirə edilib

Yanvarın 11-də Təhsil naziri Emin Əmrullayev İslam Təhsil, Elm və Mədəniyyət Təşkilatının (ICESCO) Baş direktoru Səlim bin Mohammed Əl-Malikin rəhbərlik etdiyi nümayəndə heyəti ilə görüşüb.

Görüşdə ICESCO ilə təhsil sahəsində əlaqələrin cari vəziyyəti və gələcək əməkdaşlıq perspektivləri müzakirə edilib. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin

müvafiq sərəncamı ilə İslam Əməkdaşlıq Təşkilatına (İƏT) üzv dövlətlərin vətəndaşları üçün təsis edilən təhsil qrantı çərçivəsində ümumilikdə 51 nəfərin ölkəmizin ali təhsil müəssisələrində təhsil almaq hüququnu qazanması qeyd olunub.

Nazir həmçinin ötən ilin 27 sentyabr tarixindən etibarən 6 həftədən artıq davam etmiş Ermənistan silahlı qüvvələrinin hücumları nəticəsində 10 şagirdin həlak olduğunu, 16 şagirdin yaralandığını,

54 təhsil müəssisəsinin isə müxtəlif dərəcəli dağıntılara məruz qaldığını qonaqların diqqətinə çatdırıb. Təhsil naziri dəymiş zərərin aradan qaldırılması istiqamətində müvafiq addımların atıldığını vurğulayıb.

Qeyd edək ki, Azərbaycana rəsmi səfəri çərçivəsində cənab Əl-Malikin başçılıq etdiyi nümayəndə heyəti işğaldan azad olunan ərazilərə səfər edib.

400 minə yaxın şagirdin 400 DOSTU

“Məktəblinin dostu”nun 2020-ci ildə fəaliyyəti

2020-2021-ci tədris ilində “Məktəblinin dostu” layihəsinin əhatə dairəsi daha da genişləndirilib. Hazırda layihə Bakı şəhəri üzrə 186, Abşeronda 20, Sumqayıtda 20 təhsil müəssisəsində olmaqla, ümumilikdə 226 müəssisədə fəaliyyət göstərir. 400 minə yaxın şagirdi əhatə edən layihə üzrə hazırda 400 əməkdaş çalışır.

2020-ci ildə “Məktəblinin dostu” olmaq üçün 648 nəfər müraciət edib. Onlardan 116 nəfəri müsahibə və təlim mərhələsindən uğurla keçərək işə götürülüb.

Pandemiya şəraitində ənənəvi təhsilin davam etdiyi dövrdə məktəblinin dostları tərə-

findən ümumi təhsil müəssisələrində sosial məsafənin gözlənilməsi, hərəkətin ölçülməsi, qaydaların düzgün tətbiq olunmasına nəzarət edilib. 226 məktəbdə “COVID-19” pandemiyası ilə bağlı mütəmadi maarifləndirmə işləri aparılıb.

2020-ci ildə 65 nəfər Bakı, 10 nəfər Sumqayıt, 49 nəfər regionda olmaqla, ümumilikdə 124 “Məktəblinin dostu” müəllimlərin işə qəbulu imtahanlarının keçirilməsində iştirak edib. 110 məktəblinin dostu “Yüksəliş” müsabiqəsinin təşkilinə töhfə verib.

Ötən il ərzində layihə çərçivəsində 156 şagirdə psixoloji dəstək göstərilib. 124 şagirdə psixoloji, 45 müəllimə isə “Burn-out” sindromu mövzusunda təlimlər keçirilib. 140 nəfərə fərdi psixokorreksiya və psixoloji konsultasiya xidməti göstərilib.

Qeyd edək ki, 2016-cı ilin dekabr ayından fəaliyyətə başlayan layihənin əsas məqsədi müəllim və şagirdlər üçün məktəbdə təhlükəsiz mühit yaratmaq, fəvqəladə hal baş verdikdə ilkin tibbi və psixoloji yardım göstərməkdir. “Məktəblinin dostu” seçilmiş şəxslər hər bir yaş mərhələsində uşaqların hərtərəfli şəxsi keyfiyyətlərinin və intellektual inkişafının təmin edilməsi, onlarda özünütərbiyə və özünüinkışaf bacarığının formalaşdırılmasında iştirak edirlər.

Qarabağın yeni tarixini dərslük kitablarına yazacağıq

Təhsil sahəsinin qarşısında yeni çağırışlar, imkanlar, yeni mərhələ açılır

Təhsil naziri Emin Əmrullayevin Türkiyənin
"Haber Global" televiziya kanalına müsahibəsindən

Qarabağın yeni tarixini dərslük kitablarına yazacağıq. Biz Qarabağımızın tarixini daim öz şagirdlərimizə, öz vətəndaşlarımıza öyrətməkdə davam etmişik. İndi Qarabağın ən yeni tarixinin səhifələrini yazmalıyıq və dərslüklərə əlavə etməliyik. Bu, Azərbaycanın hər bir vətəndaşına, xüsusilə də Təhsil Nazirliyinə böyük bir qürur yaşadan məsələdir. Ona görə də bölgələrdə tezliklə həmin dərslərin tədrisinin bərpa edilməsini gözləyirik.

Biz tamamilə yeni bir dövrə qədəm qoyuruq. Bu dövrün mahiyyəti ondan ibarət olacaq ki, biz artıq işğaldan azad edilmiş torpaqlara qayıdırıq. Hər bir Azərbaycan gənci yeni bir dövrə yeni bir kimliklə, yeni bir hisslə, yeni sevinclə qədəm qoyur. Bundan sonra da əldə edilmiş qələbələrin davamlı, uğurların dayanıqlı, uzunmüddətli olması üçün hər bir gənc əlindən gələni etməlidir.

Bu Qələbə bizim tariximizdə yeni bir dövrə açır. Təbii ki, biz təhsilimizin, xalqımızın, ümumiyyətlə, millətimizin tarixində yeni bir səhifəyə qədəm qoyuruq. Hər bir sahədə olduğu kimi, təhsil sahəsinin qarşısında da yeni çağırışlar, imkanlar, yeni mərhələ açılır. İnanıram ki, təhsil ictimaiyyəti, müəllimlərimiz, təhsili idarə edən həmkarlarım qarşıda qoyulan bu məsələlərə, tapşırıqlara müvafiq qaydada əməl edərək böyük nailiyyətlər əldə edəcəklər.

Azərbaycanın xalça növləri şagirdlərin tədqiqatlarında

Firudin Qurbanov:
“Xalçaçılıq sənəti qədim
və zəngin tarixə malikdir”

Təhsil Nazirliyinin tabeliyindəki Bakı Avropa Liseyi və Azərbaycan Milli Xalça Muzeyinin birgə layihəsi çərçivəsində VI Azərbaycan Mədəni və Tarixi Ənənələri Festivalı keçirilib. Dünya Azərbaycanlılarının Həmrəylik Gününe həsr olunmuş festivalın budəfəki mövzusu “Azərbaycan xalçaları” olub.

“Azərbaycan xalçaları” mövzusunda illik 6-cı festivalda Təhsil nazirinin müavini Firudin Qurbanov çıxış edərək qeyd edib ki, Azərbaycan xalqı bu gün çoxəsrlik tarixinin şərəfli mərhələsinə yaşayır.

Azərbaycan xalqı Ali Baş Komandan İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə müzəffər Milli Ordumuzun Vətən Müharibəsində tarixi qələbəsi və 30 ilə yaxın Ermənistanın işğal altında saxladığı əzəli torpaqlarımızı azad etməklə, milli çağdaş tarixinə şanlı səhifə yazdı. Bu misilsiz qələbə həm də Qarabağ ərazilərinin bərpası, milli-mədəni irsimizin bərpasının və inkişafının təmin edilməsinin həyata keçirilməsinə əlverişli zəmin yaratmışdır.

Bu münasibətlə festival iştirakçılarını təbrik edən F.Qurbanov diqqətə çatdırıb ki, torpaqlarımızın erməni işğalçıları tərəfindən zəbt edilməsi ilə əlaqədar olaraq təbii, maddi və qeyri-maddi, mədəni abidələrimizin də talan olunaraq “əsir düşməsi” faktı təkişibedilməzdir.

Təəssüf ki, erməni təcavüzkarlarının qarət etdikləri muzeylərdən Azərbaycan xalqının tarixi və mədəniyyəti ilə bağlı qiymətli əşyalar, o cümlədən dünya şöhrətli Azərbaycan xalçaları, xalça məmulatları qarət edilmişdir.

Azərbaycan mədəniyyətində özü-nəməxsus yeri olan xalçaçılıq sənəti qədim və zəngin tarixə malikdir.

Xalça ilə tarix qoşa yaranmışdır. Qədim maldar tayfalar oturaq həyat tərzinə keçəndən sonra tarixilmə-ilmə xalçada əks olunmağa başladı. Bu baxımdan, xalçalardan naxışların sayını hesablamış olsaq, bu da xalçaçılığın müqəddəs peşə, həm də qədim sənətkarlıq işi olduğunu bizə göstərəcəkdir.

Alimlərin nəticələrinə görə, yun xalçalar hələ Tunc dövründə mövcud olub. Eramızın VII əsrdən başlayaraq Azərbaycan xalçaları tarixi sənət nümunəsi kimi qeyd edilib, gözəlliyi, zərif toxunuşu xüsusi vurğulanıb.

Azərbaycanın xalça məmulatları və onların bədii xüsusiyyətləri haqqında orta əsrlərə aid yazılı mənbələrdə maraqlı məlumatlara rast gəlinir.

“Kitabi-Dədə-Qorqud” dastanında Azərbaycanın ipək xalçaları, Əbül

Üla Gəncəvi, Nizami, Xaqaninin (XII əsr) əsərlərində xovlu və xovsuz xalçalar tərənnüm olunur.

XIII-XIV əsrlərdə Azərbaycandan xarici ölkələrə çoxlu xalça və xalça məmulatı ixrac edilirdi. İncə ornamentləri, zərif və nəfis naxışları ilə diqqəti cəlb edən bu xalçalar məşhur Avropa rəssamlarının əsərlərində, miniatürlərdə öz əksini tapır.

1872-ci ildə Vyanada (Avstriya), 1911-ci ildə Turində (İtaliya), 1913-cü ildə Londonda və Berlində təşkil edilmiş Beynəlxalq sərgilərdə nümayiş etdirilən eksponatların əsas hissəsi Azərbaycandan aparılmış xalça və xalça məmulatlarından ibarət idi.

1872-ci ildə Vyanada (Avstriya), 1911-ci ildə Turində (İtaliya), 1913-cü ildə Londonda və Berlində təşkil edilmiş Beynəlxalq sərgilərdə nümayiş etdirilən eksponatların əsas hissəsi Azərbaycandan aparılmış xalça və xalça məmulatlarından ibarət idi.

Nazir müavini bildirib ki, zaman-zaman Azərbaycan xalqına məxsus bir çox dəyərli sənət nümunələri müxtəlif vasitələrlə ölkəmizdən çıxarılıb. Onlardan bəziləri ayrı-ayrı şəxslərdən alınıb, bəziləri isə ya hədiyyə, ya da qarət yolu ilə əldə olunub. Azərbaycan xalça sənətinin bir çox nadir nümunələri də dünyanı dolaşmış, müxtəlif ölkələrin muzeylərinin eksponatına çevrilib, şəxsi kolleksiyaları bəzəyib.

Bu gün Azərbaycanın qadın ustalarının böyük sevgi və zövqlə toxu-

duqları gözəl xalçalar və xalça məmulatları Sankt-Peterburqda Ermitaj, Londonda Viktoriya və Albert, Vaşinqtonda Tekstil, Parisdə Luvr, İstanbulda Topqapı kimi dünyanın böyük muzeylərində, eləcə də Bakıda Azərbaycan Xalçaçılıq və Azərbaycan Tarixi muzeylərində saxlanılır.

Bu qədim sənətin ölkəmizdə davam və inkişaf etdirilməsi üçün mühüm işlər görülür.

Bakıda fəaliyyət göstərən Azərbaycan Xalçası və Xalq Tətbiqi Sənəti Dövlət Muzeyinin fondlarında müxtəlif növ çeşiddə xalçalar saxlanılır.

Azərbaycan mədəniyyətinin təbliğində böyük işlər həyata keçirən Heydər Əliyev Fondunun bir sıra layihələri də bu sahənin inkişafına yönəldilib. 2010-cu ilin noyabrında Kenyanın Nayrobi şəhərində keçirilən UNESCO-nun Qeyri-Maddi Mədəni İrs üzrə Hökumətlərə Komitəsinin

Bu gün Azərbaycanın qadın ustalarının böyük sevgi və zövqlə toxuduqları gözəl xalçalar və xalça məmulatları Sankt-Peterburqda Ermitaj, Londonda Viktoriya və Albert, Vaşinqtonda Tekstil, Parisdə Luvr, İstanbulda Topqapı kimi dünyanın böyük muzeylərində, eləcə də Bakıda Azərbaycan Xalçaçılıq və Azərbaycan Tarixi muzeylərində saxlanılır.

5-ci sessiyasında Azərbaycan xalçaçılıq sənəti bu mütəbər qurumun Ümumdünya Qeyri-Maddi Mədəni İrsin Reprerentativ siyahısına daxil edilib.

F.Qurbanov vurğulayıb ki, xalçanın xalqın həyatında necə böyük əhəmiyyət kəsb etdiyi bədii ədəbiyyatda da öz əksini tapıb. Buna ən bariz nümunə görkəmli yazıçı-alim Mir Cəlal Paşayev “Bir gəncin manifesti” romanıdır. Mir Cəlalin “Bir gəncin manifesti” əsərində Baharın anası Sona xanım göz yaşını içərində üzülür. Balası Bahar 3 gündür ki, aclıq içindədir. Çarəsiz Sona xanımın son ümidi göydə allah, yerdə evində qalan sonuncu dəyərli əşya, ana yadigarı “Yusif-Züleyxa” xalçasıdır. Xalçanı salmaq ölüm, satmaq isə Baharın yaşaması deməkdir. Əlacsız ana xalçanı bazara

aparır. Əcnəbi şəxsin gözü dərhal “Yusif-Züleyxa” xalçasını və onun nəfis tarixi naxışlarını tutur. “Alıram bu xalçanın qiymətini de”. Əvvəl 30 qızıl, sonra 50 qızıl təklif etdi. Satmıram dedi Sona. Bu da yüz qızıl, yüzə qızıl, keçib bizimki... - Nə qızıla satıram, nə də ingilisə! Sona xalçanı çəkib aradan yığıdı və pəhləvan kimi qoltuğuna vurdu: - Satmıram - dedi, - və salam! Yüzlərlə vətəndaşın sevincli, alqışlı baxışları o namuslu, qeyrətli ananı yola salırdı.

İtə ataram, yada satmaram, - deyərək qışqırıq. - Ölüm bu alışverişdən qat-qat şərəfli və vacibdir. Bu sətirləti tarixi fəlsəfə heç vaxt qulaqlardan, dillərdən silinməyən sözlərdir, səslərdir.

Romanda Sonanın simasında gərçəkləşən mübarizəyə “İtə ataram, yada satmaram”da bütün xalq, millət qoşulur. “Yusif-Züleyxa” xalçasını ingi-

Azərbaycan mədəniyyətinin təbliğində böyük işlər həyata keçirən Heydər Əliyev Fondunun bir sıra layihələri də bu sahənin inkişafına yönəldilib. 2010-cu ilin noyabrında Kenyanın Nayrobi şəhərində keçirilən UNESCO-nun Qeyri-Maddi Mədəni İrs üzrə Hökumətlərə Komitəsinin 5-ci sessiyasında Azərbaycan xalçaçılıq sənəti bu mütəbər qurumun Ümumdünya Qeyri-Maddi Mədəni İrsin Reprerentativ siyahısına daxil edilib.

lise satmaqdan qəti imtina edən Sonaya bütün xalq arxa durur. Onun qətiyyətli hərəketi, “itə ataram, yada satmaram” qənaəti xalqın birliyindən, mübarizə amalından, işğalçılara nifrət hissindən, milli varlığa sonsuz sevgisindən güc alır. Mir Cəlal xalqın nümayiş etdirdiyi bu milli həmrəyliyi, yenilməz iradəni sevə-sevə tərənnüm edir.

Nazir müavini F.Qurbanov bildirib ki, bu gün Azərbaycanda xalça sənəti öz inkişafının yeni mərhələsinə yaşayır. “Azərbaycan xalça sənətinin qorunması və inkişaf etdirilməsi haqqında” Qanunun qəbul edilməsi, Prezident İlham Əliyevin sərəncamı ilə Azərbaycan Xalçası və Xalq Tətbiqi Sənəti Dövlət Muzeyi üçün müasir standartlara uyğun binanın inşa edilməsi bu qədim el sənətinə dövlət qay-

ğısının ifadəsidir.

2014-cü ildən fəaliyyətə başlayan Xalça Muzeyi Azərbaycan xalçasının dünya miqyasında yetərinə təbliğinə və tanınmasına töhfəsini verir. Müasir tələblərə cavab verən muzeydə toplanan nümunələr xalqımızın tarixini özündə ehtiva edir.

6 ildir ki, Bakı Avropa Liseyi milli-mədəni dəyərlərimizə həsr olunan festivalları keçirir. Festivallar Azərbaycanın etimodəni kimliyini əks etdirən məlumat və ideoloji konsepsiyaya malikdir.

Bu ilki - 6-cı festivalı Azərbaycanın xalçaçılıq sənətinə və onun tarixinə həsr edilir.

Çox əhəmiyyətlidir ki, Bakı Avropa Liseyinin şagirdləri komandalara bölünüb Azərbaycanın müxtəlif bölgələrinə aid xalça növləri üzərində tədqiqat aparıblar.

Uşaqlar maraqla və həvəslə xalçaçılıq, tətbiqi sənət və sənətkarlıqla bağlı böyük bir sahəni araşdırdılar, xalçalarının ornamənt və simvolikasına həsr olunmuş müxtəlif janrlarda videolar hazırladılar.

Tədqiqat işlərinin aparılmasında və tədbirin ərəşəyə gəlməsində Mədəniyyət Nazirliyi, Azərbaycan Milli Xalça Muzeyinin rəhbərliyi, muzeyin mütəxəssisləri şagirdlərə çox böyük yardım göstərmişdir.

Mədəniyyət Nazirliyi, Azərbaycan Milli Xalça Muzeyinin rəhbərliyinə təşəkkür edən F.Qurbanov əminliyini ifadə edib ki, olduqca əhəmiyyətli mövzuya həsr olunan festival milli-mədəni dəyərlərimizin qorunub saxlanılmasında və gələcək nəsillərə ötürülməsində öz töhfəsini verəcəkdir.

Tədbirdə məlumat verilib ki, festival günlərində Bakı Avropa Liseyinin şagirdlərinin bir-birindən maraqlı ssenarilər əsasında ölkəmizin ayrı-ayrı regionlarına aid xalçalar, onların əsas xüsusiyyətləri və s. haqqında hazırladıkları videoçarxlar liseyin “Facebook” səhifəsində və “YouTube” kanalında, həmçinin muzeyin Uşaq şöbəsinin “Facebook” səhifəsində paylaşılıb, izləyicilər tərəfindən heyranlıqla qarşılanıb. Festival çərçivəsində Azərbaycan Milli Xalça Muzeyinin mütəxəssisləri şagirdlərə “Azərbaycan xalçanı tanı, tanıt” mövzusunda onlayn mühazirələr də keçiblər. Beləliklə, layihənin birinci hissəsi pandemiya səbəbindən həm müəllimlər və şagirdlər, həm də muzey mütəxəssisləri üçün onlayn təqdimatlar şəklində reallaşdırılıb. Layihənin praktiki hissəsi isə gələcəkdə həyata keçiriləcək.

Təhsil Nazirliyi - "Clarivate Analytics" etibarlı tərəfdaş kimi

5 illik məhsuldar əməkdaşlığın artan dinamikası

Oruc MUSTAFAYEV

Mələmdür ki, qloballaşan dünyada ölkələrin sürətli inkişafını təmin edən əsas faktorlardan biri kimi elmi tədqiqatlar, elmi tədqiqat məhsullarının kommersiyalaşdırılmasına xüsusi önəm verilir. Buna görə də keyfiyyətli elmi məhsulların hazırlanması hazırda ali təhsil müəssisələri qarşısında prioritet vəzifələrdən biri kimi durur. Bu zərurəti nəzərə alan Təhsil Nazirliyi Azərbaycanda elmi fəaliyyətin inkişafına, onun keyfiyyət səviyyəsinin yüksəlməsinə və ölkəmizin elmi nüfuzunun dünyada gücləndirilməsinə nail olmaq üçün 2015-ci il dekabrın 22-də Thomson Reuters (indiki "Clarivate Analytics") şirkətinin Elmi tədqiqatlar və intellektual mülkiyyət şöbəsi ilə əməkdaşlıq müqaviləsi imzalayıb. Nəticədə Azərbaycanın 40 ali təhsil müəssisəsi "Web of Science®" elmi platformasına çıxış əldə edib. 2018-ci il 5 dekabr tarixində isə Təhsil Nazirliyi ilə "Clarivate Analytics" şirkəti arasında 2019-2021-ci illəri əhatə edən əməkdaşlığa dair müqavilə imzalanıb. Hazırda "Clarivate Analytics"lə əməkdaşlıq bu razılaşma üzrə davam etdirilir. Ümumiyyətlə, "Clarivate Analytics" (Thomson Reuters) ilə 5 illik məhsuldar əməkdaşlıq Azərbaycanda elmin inkişafına güclü töhfə verib, beynəlxalq əməkdaşlığın inkişafına, yerli tədqiqatçıların nəşrlərinin sayının artmasına imkan yaradıb.

100 ildən artıq dövrü əhatə edən etibarlı məlumat sistemi

Qeyd edək ki, Web of Science bazasının arxivi 100 ildən artıq bir dövrü əhatə edir. Web of Science™ elmin müxtəlif istiqamətləri üzrə yalnız informasiyanı toplamaqla deyil, həmçinin elmi informasiyanı emal etmək, onu vaciblik və mühümlülük baxımından prioritetləşdirməklə də məşğuldur. Məhz bu cəhət platformanı digər informativ elmi bazalardan fərqləndirən əsas xüsusiyyət hesab edilir. Belə ki, Web of Science-də məqalələr üçün istinadlar, jurnallar üçün impakt faktor (JIF), alimlər üçün indeks Hirsch (hindex) hesablanır.

Bu məlumat bazasına elmin müxtəlif istiqamətləri üzrə 21000+ jurnal (onlardan 12000 impakt faktorludur), 200000+ elmi konfrans materialları, 90000+ elmi monografiyalar daxildir. Elmi jurnalların seçimi müstəqil redaktorlar heyəti tərəfindən sət prosedür vasitəsilə həyata keçirilir. Maraqlar münaqişəsinin qarşısını almaq və obyektiv seçimi təmin etmək üçün bu heyət heç bir digər kommersiya və ya publikasiya fəaliyyəti ilə məşğul olmur. Bazanın məzmunu gündəlik olaraq yenilənir. Hazırda burada 78 milyondan çox elmi publikasiya, 1.7 milyard məqalə üzrə bibliografiyaya istinad, 120 ildən çox publikasiya və istinad məlumatları yer almışdır.

Təhsil Nazirliyi və "Clarivate Analytics" arasında "Web of Science" bazası üzrə əməkdaşlıq çərçivəsində Web of Science™ bazasına daxil olan nəşrlərin sayına görə Cənubi Qafqaz ölkələrinin nəticələri (2010-2019) ölkəmizin xeyrinədir. "Web of Science®" bazasına daxil olan məqalələrin artım dinamikasına görə Azərbaycan Web of Science indeksli elmi tədqiqat işlərinin ümumi çəkisinə və nəşr aktivliyinin son 3 ildə artım dinamikasına görə Cənubi Qafqaz ölkələri arasında davamlı olaraq 1-ci yerdə qərarlaşıb.

Web of Science elmi bazasında

2019-cu il Azərbaycan üzrə 1745 elmi tədqiqat işi qeydə alınıb. Qeyd edək ki, analoji rəqəm Ermənistan üçün 1403, Gürcüstan üçün isə 1313 təşkil edib. Başa vurduğumuz 2020-ci ildə də bu dinamika qorunub saxlanılıb. Belə ki, 2020-ci il üzrə ilkin olaraq bazaya yerləşdirilən nəşrlərə əsaslanaraq, qeyd etmək olar ki, hələ də Azərbaycan Cənubi Qafqaz ölkələri arasında liderdir. Azərbaycanda son aylar ərzində 816, Gürcüstanda 673, Ermənistanda isə 643 elmi publikasiya nəşr edilmişdir.

Digər mühüm göstərici Normallaşmış İstinadNüfuzu Kateqoriyası (Category Normalized Citation Impact) üzrə də Azərbaycanın nəticələri diqqətəlayiqdir. Bu kateqoriya Web of Science™ bazasında yerləşən müxtəlif sahələrin publikasiyalarını müqayisə etməyə imkan verir. Bu kateqoriya ölkə və təşkilatların elmi publikasiya aktivliyinin dəyərləndirilməsində təbiiq edilir. Azərbaycan üzrə bu göstərici 0.85-dir. Bu göstəriciyə görə Azərbaycan Türkiyə, Rusiya, Ukrayna və Qazaxıstan kimi ölkələrdən qabaqdadır.

Mələmdür ki, müxtəlif elm sahələri üzrə olan jurnalların impakt faktor göstəricisinə görə kvartillərə bölünməsi onların daha səmərəli müqayisəsinə imkan verir. Bir qayda olaraq 1-ci (Q1) və 2-ci (Q2) kvartillər üzrə olan jurnallar ən nüfuzlu jurnallar hesab edilir. 2015-2019-cu illər ərzində Azərbaycan alimlərinin Q1 və Q2 kateqoriyalı jurnallarında publikasiyalarının artım dinamikası müşahidə edilir. Dövr ərzində ən yüksək nəticə - 470 publikasiya 2019-cu ildə müşahidə edilmişdir.

Azərbaycanın Web of Science Core Collection-da əsas göstəriciləri

Azərbaycanın Web of Science™ bazasında olan bütün publikasiyalarının ümumi sayı 16293-dür. Bunların 112-i

sahəsi üzrə ən çox istinad edilən (Highly Cited in Field), 3-ü isə sahəsi üzrə ən populyar tədqiqatdır (Hot Papers in the Field).

2014-cü ildə Web of Science Core Collection-da Azərbaycan üzrə 1 jurnal qeydə alınıb. Hazırda Web of Science bazasında 7 elmi jurnal və 1 konfrans materialları indeksləşdirilib. Konfrans materialları, eləcə də bu jurnalların 4-ü müxtəlif ali təhsil müəssisələrinə aiddir.

Ali təhsil müəssisələri üzrə dövrü dinamikanın təhlili

"Clarivate Analytics" ilə əməkdaşlığa başlanılmasının nəticəsi olaraq regionda ilk dəfə Azərbaycanda bütün universitetlər üçün Web of Science™ platformasında təşkilat profili yaradılıb. Təşkilat profili 20 milyondan çox istifadəçi üçün elmi biznes kartı rolunu oynayır. Bu, yerli təhsil qurumlarına öz təşkilatları barədə geniş bibliometrik məlumatları rahatlıqla əldə edərək, analiz etməyə imkan yaradır.

Web of Science™ bazasında bütün profillər manual olaraq yaradılır və müxtəlif dövrlərdə jurnallarda fərqli formada affiliyaya olunan eyni qurumların elmi məqalələri bir yerdə toplanır (məsələn, Bakı Dövlət Universitetinin adı müxtəlif jurnallar tərəfindən, fərqli dövrlərdə 30 müxtəlif formada qeydə alınıb).

Universitetlərimizin beynəlxalq bazada publikasiya artımı

Web of Science™ bazasında Azərbaycan ali təhsil müəssisələri tərəfindən çap olunan publikasiyaların artım dinamikası da müsbətdir. Azərbaycan ali təhsil müəssisələri tərəfindən Web of Science™ bazasında qeydə alınan publikasiyaların sayı 2019-cu ildə ən yüksək həddə çataraq 953 olub. Bu göstərici 2015-ci ildə 305 idi. Beləliklə, son 5 ildə 3 dəfədən çox artım müşahidə edilmişdir.

Digər tərəfdən, impakt faktorlu jurnallarda ali təhsil müəssisələri tərəfindən çap olunan məqalələrin sayı 2019-cu ildə rekord həddə çataraq 439 olub. Bu rəqəm 2015-ci ildə 168 idi. Beləliklə, son 5 ildə impakt faktorlu jurnallarda olan ali məktəblərimiz tərəfindən qeydə alınan publikasiyaların sayında 2,5 dəfədən çox artım müşahidə edilmişdir.

Qeyd edək ki, 2019-cu ildə Web of Science™ bazasında ümumilikdə ali təhsil müəssisələrimiz tərəfindən 953 məqalə qeydə alınıb ki, bu məqalələrin 46%-i impakt faktorlu jurnalların payına düşüb.

Digər tərəfdən, Azərbaycanda ali təhsil müəssisələri tərəfindən çap olunan publikasiyaların dinamikasında da irəliləyiş var. 2019-cu il üzrə respublika üzrə ümumi publikasiya çəkisinin təxminən 53%-i ali təhsil müəssisələrinin payına düşüb. Ölkə kontekstində ali təhsil müəssisələrinin və AMEA-nın son 6 ildə publikasiya aktivliyinin müqayisəli

təhlilində əsasən 2014-cü ildə AMEA-nın ümumi nəşrlərinin sayı ali təhsil müəssisələrinin ümumi nəşrlərinin sayını 2 dəfədən çox üstələyirdisə, 2020-ci ildə rəqəmlər universitetlərin xeyrinə dəyişib.

Universitetlərin fəallığı

"Clarivate Analytics" ilə əməkdaşlıq Azərbaycan universitetlərinin Web of Science bazasında publikasiyalarının sayında da özünü göstərib. Bunu, 2020-ci ildə Web of Science™ bazasında indeksləşmiş bütün publikasiyaların sayına əsasən ən çox elmi iş çap etmiş 10 ali təhsil müəssisəsinin siyahısından da görmək olar.

2015-2020-ci illər publikasiya aktivliyinə görə yerli ali təhsil müəssisələrinin sıralanması: 2019-cu ildə Bakı Dövlət Universiteti (372 elmi iş), UNEC (215 elmi iş), Azərbaycan Dövlət Neft və Sənaye Universiteti (136 elmi iş), Xəzər Universiteti (48 elmi iş), Tibb Universiteti (48 elmi iş) və Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universiteti (42 elmi iş) ən çox elmi nəşr generasiya edən ali təhsil müəssisələridir. Elmi məhsuldarlığın artım dinamikasına görə isə UNEC xüsusilə fərqlənmişdir. Belə ki, 2018-ci ildə müqayisədə 2019-cu ildə UNEC-də nəşr aktivliyi 5 dəfədən çox artmışdır.

Son 5 il üzrə nəşrlərin ümumi sayına görə (1406) BDU digər universitetləri xeyli qabaqlayır. Belə ki, 2-ci yerdə olan ADNSU-nun göstəricisi 409-dur.

Azərbaycan universitetlərinin Q1 və Q2 jurnalları üzrə publikasiya səviyyəsinə gəlincə, 2015-ci ildə Q1 və Q2 indeksli jurnallarda 71 məqalə çap edilmişdir, bu rəqəm 2019-cu ildə 178 olub. Bu isə 2,5 dəfədən çox artım deməkdir.

Azərbaycan ali təhsil müəssisələri tərəfindən çap edilən elmi işlərin "Top 1%" göstəricisi üzrə artım dinamikasında da müsbət tendensiya mövcuddur. Belə ki, universitetlərimiz tərəfindən çap edilən və Web of Science bazasında öz sahəsi üzrə ən çox istinad edilən 1% məqalələr arasında daxil olan məqalələrin sayı 2015-ci il ilə müqayisədə artmışdır (2015-ci il 0 məqalə, 2019-cu il 13 məqalə).

Xüsusi təlimlər və seminarlar

"Clarivate Analytics" şirkəti Azərbaycanda fəaliyyətə başlayandan, 5 il ərzində müxtəlif ali təhsil müəssisələrinin akademik heyəti üçün 100-dən artıq xüsusi təlim və seminarlar təşkil edilmişdir. Ümumilikdə, bu təlimlərdə 2000 nəfərdən çox tədqiqatçı, alim və inzibati heyət iştirak edib. Azərbaycanda 100-ə yaxın tədqiqatçı "Clarivate Analytics" tərəfindən təşkil edilən 2 günlük beynəlxalq sertifikatlı proqramını tamamlayaraq, bibliometrik təlimləri keçmək hüququ əldə edib. Təlimlər Azərbaycanın müxtəlif bölgələrində (Gəncə, Naxçıvan, Mingəçevir və Lənkəran) yerləşən ali təhsil müəssisələrini əhatə edib.

Bazanın məzmunu gündəlik olaraq yenilənir. Hazırda burada 78 milyondan çox elmi publikasiya, 1.7 milyard məqalə üzrə bibliografiyaya istinad, 120 ildən çox publikasiya və istinad məlumatları yer almışdır.

"Web of Science®" bazasına daxil olan məqalələrin artım dinamikasına görə Azərbaycan Web of Science indeksli elmi tədqiqat işlərinin ümumi çəkisinə və nəşr aktivliyinin son 3 ildə artım dinamikasına görə Cənubi Qafqaz ölkələri arasında davamlı olaraq 1-ci yerdə qərarlaşıb.

"Clarivate Analytics" ilə əməkdaşlığa başlanılmasının nəticəsi olaraq regionda ilk dəfə Azərbaycanda bütün universitetlər üçün Web of Science™ platformasında təşkilat profili yaradılıb. Təşkilat profili 20 milyondan çox istifadəçi üçün elmi biznes kartı rolunu oynayır. Bu, yerli təhsil qurumlarına öz təşkilatları barədə geniş bibliometrik məlumatları rahatlıqla əldə edərək, analiz etməyə imkan yaradır.

Web of Science™ bazasında Azərbaycan ali təhsil müəssisələri tərəfindən çap olunan publikasiyaların artım dinamikası da müsbətdir. Azərbaycan ali təhsil müəssisələri tərəfindən Web of Science™ bazasında qeydə alınan publikasiyaların sayı 2019-cu ildə ən yüksək həddə çataraq 953 olub.

Digər tərəfdən, impakt faktorlu jurnallarda ali təhsil müəssisələri tərəfindən çap olunan məqalələrin sayı 2019-cu ildə rekord həddə çataraq 439 olub. Bu rəqəm 2015-ci ildə 168 idi. Beləliklə, son 5 ildə impakt faktorlu jurnallarda olan ali məktəblərimiz tərəfindən qeydə alınan publikasiyaların sayında 2,5 dəfədən çox artım müşahidə edilmişdir.

Sal Khan: “Yeni çağırışlar öyrənmənin sürətini artırır”

“Khan Academy”nin qurucusu ilə yeni çağırışlar müzakirə edilib

Yanvarın 7-də yayımlanan “Yeni çağırışlar” onlayn müzakirə proqramının ilk qonağı dünyaca məşhur “Khan Academy”nin qurucusu və CEO-su Sal Khan olub.

Proqramda təhsildə yeni çağırışlar müzakirə edilib, gələcəyin məktəb modellərinin xüsusiyyətləri, təhsilin məqsədində edilməli olan dəyişikliklər, öyrənən və öyrədənlərdən tələb edilən yeni bacarıqlar, onlar arasında səmərəli əməkdaşlığın yolları ətrafında fikir mübadiləsi aparılıb. Həmçinin Sal Khanın uğur sirri və gördüyü işlərdən gəlidiyi nəticələr, təcrübələri və təhsillə bağlı görüşləri ətrafında müzakirələr aparılıb, bir sıra maraqlı fikirlər səsləndirilib.

Proqramda “T-network”-un koordinatoru Cəfər Mənsiminin “Təhsildə yeni çağırışları 8 güşəli ulduza bənzət-sək, onun güşələri hansı çağırışlardan ibarət olar?” sualını Sal Khan bu cür cavablandırır: “Fikrimi 8 sual ətrafında cəmləşdirməyə çalışacağam. Keyfiyyətli təhsilin hamıya əlçatan olması üçün nə etməliyik? Tədrisi necə fərdiləşdirə bilərik? Şagirdlərin həvəsli olması üçün nə etməliyik? Necə edək ki, nailiyyətlərin sənədləşdirilməsi real biliyi əks etdirsən? Təhsilin məkan və zaman baxımından məhdudlaşdırılmaması, davamlı inkişafın təmin edilməsi üçün nələr etməliyik? İnsanları bir-biri ilə əlaqə yaratmağa necə həvəsləndirə bilərik? Necə edək ki, bu prosesdə tərəflər öz mövqelərini itirməsinlər? Müəllim və tələbə arasında ünsiyyətin səmərəli olması, kiminsə öz qımına çəkilməməsi üçün nə etməliyik?”. Sal Khanın fikrinə, bu yeni çağırışlar öyrənmənin sürətini artırır.

Təhsil Nazirliyinin rəsmi “Facebook” səhifəsi üzərindən canlı yayımlanan “Yeni çağırışlar” proqramının ilk buraxılışını 25 minə yaxın insan izləyib.

Qeyd edək ki, Təhsil nazirinin müşaviri Elnur Nəsiyov Sal Khan və onun təşəbbüskarlığı ilə yaranan “School

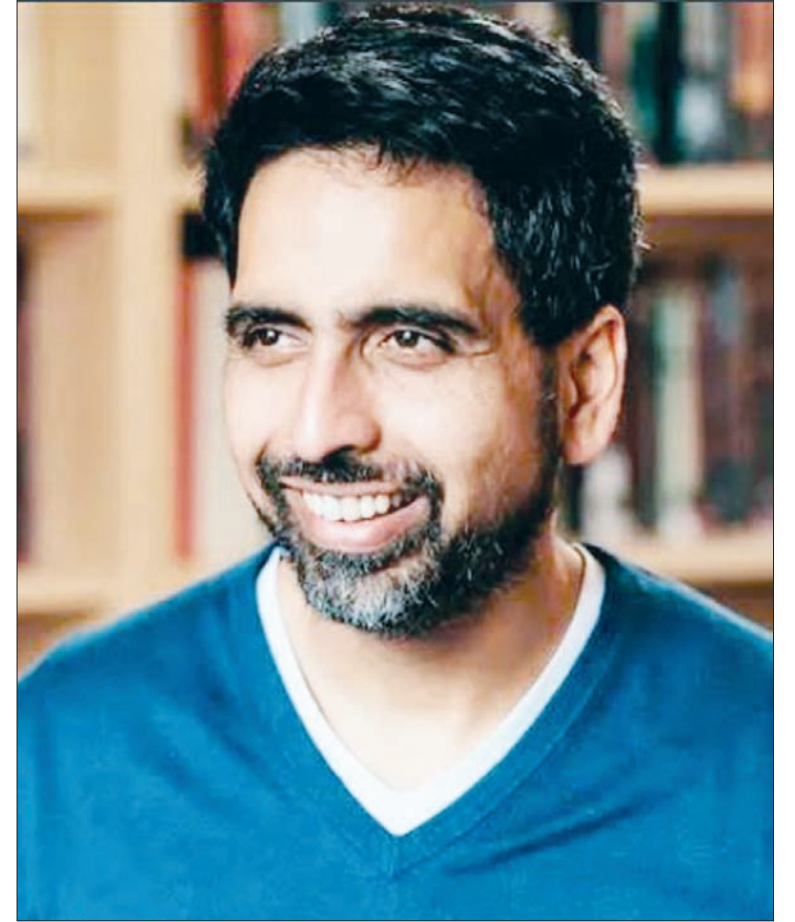
House word” qrup sessiyaları üzrə ödənişsiz təhsil platformasının texnologiya və əməliyyatlar üzrə baş direktoru Drew Bent ilə onlayn görüşüb. Görüşdə Təhsil Nazirliyi ilə Khan Lab School arasında əməkdaşlıq məsələləri müzakirə edilib.

Xatırladaq ki, Sal Khan dünyanın bir nömrəli ali təhsil müəssisəsi sayılan Massachusetts Texnologiya İnstitutunun və Harvard Universitetinin məzundur. O, 2005-ci ildə qurduğu ödənişsiz təhsil platforması olan “Khan Academy” ilə bütün dünyaya səs salıb. “Hər kəs üçün, hər yerdə ödənişsiz dünya təhsili vermək” missiyası ilə formalaşan “Khan Academy” bütün yaşlarda olan insanlar üçün fərdi öyrənmə qaynağıdır. Hər birinin özünəməxsus hekayəsi olan milyonlarla tələbə “Khan Aca-

“Təhsildə yeni çağırışları 8 güşəli ulduza bənzət-sək, onun güşələri hansı çağırışlardan ibarət olar?” sualını Sal Khan bu cür cavablandırır: “Fikrimi 8 sual ətrafında cəmləşdirməyə çalışacağam. Keyfiyyətli təhsilin hamıya əlçatan olması üçün nə etməliyik? Tədrisi necə fərdiləşdirə bilərik? Şagirdlərin həvəsli olması üçün nə etməliyik? Necə edək ki, nailiyyətlərin sənədləşdirilməsi real biliyi əks etdirsən? Təhsilin məkan və zaman baxımından məhdudlaşdırılmaması, davamlı inkişafın təmin edilməsi üçün nələr etməliyik? İnsanları bir-biri ilə əlaqə yaratmağa necə həvəsləndirə bilərik? Necə edək ki, bu prosesdə tərəflər öz mövqelərini itirməsinlər? Müəllim və tələbə arasında ünsiyyətin səmərəli olması, kiminsə öz qımına çəkilməməsi üçün nə etməliyik?”. Sal Khanın fikrinə, bu yeni çağırışlar öyrənmənin sürətini artırır.

demy”də öz tempinə uyğun mənbələrdən yararlanır, qlobal sınıfdə müxtəlif fənləri öyrənmək imkanı qazanır. Tədris resursları 40-dan çox dilə tərcümə olunur. 500-ə qədər azərbaycanlı kö-nüllü tədris resurslarını Azərbaycan dilinə tərcümə edir.

“Yeni çağırışlar” onlayn müzakirə proqramı Təhsil Nazirliyinin dəstəyi və “T-network” təhsil işçilərinin təcrübə və kommunikasiya platformasının təşkilatçılığı ilə yayımlanır. Məqsəd yerli və xarici mütəxəssislərin iştirakı ilə təhsildə yeni çağırışları müzakirə etmək, davamlı öyrənmə və inkişaf prosesini dəstəkləmək, qlobal səviyyədə qabaqcıl təcrübələrlə tanış olmaqdır. Onlayn müzakirə proqramının ayda iki dəfə yayımlanması nəzərdə tutulur.

Harvarddan başlanan yol

Dünyada
20 milyon tələbənin
müəllimi

20 milyon tələbə hər ay dünyanın hər yerindən müəllimlərdən bilik və savad əldə etmək üçün Xan Akademiyasına (“Khan Academy”) üz tutur. Onlayn platformada yerləşdirilmiş dərsliklərə, videolara və mühazirələrə dünyanın hər hansı bir yerindən 46 müxtəlif dildə baxmaq olar.

Xan Akademiyası müxtəlif ölkələrdən 200 ekspert və 150 müəllimi birləşdirir. Videolar bir neçə dildə mövcuddur, 20000-ə yaxın altı yazı tərcüməsi var ki, bu da təhsil üçün dil maneəsini aradan qaldırır. Bu tərcümələr beynəlxalq tərəfdaşların köməyi ilə əldə edilib.

Parlaq zəka sahibi

2004-cü ildə Salman Amin Xan (Sal Xan kimi də tanınır) öz qohumuna riyaziyyatı öyrətmək üçün internetdə Yahoo-dan istifadə etmək fikrinə düşür. Tezliklə, qohumlarının onun dərs vəsaitlərinə olan tələbatı artıb və Salman 2006-cı ildə YouTube-da bir səhifə yaratmaqla onları internetdə yerləşdirməyə qərar verib. Beləliklə də Xan Akademiyası tez bir zamanda populyarlıq qazanıb.

Salman Amin Xan 11 oktyabr 1976-cı ildə Luiziana ştatının Yeni Orleanda şəhərində anadan olub. Onun valideynləri mühacir idilər – anası Hindistanın Mürşidabad şəhərində, atası isə Banqladəşdə doğulub. Parlaq zəka sahibi olan Salman Luiziana ştatının Metairi şəhərində dövlət məktəbinə gedib. O, riyaziyyatla çox maraqlanırdı, buna görə də Yeni Orlean Universitetində yüksək səviyyəli riyaziyyat kurslarını öyrənirdi.

O, gənc yaşlarında böyük uğurlar qazanmağa başlayıb, liseyin yuxarı siniflərində karikaturaçı işləyib, əlavə kurslara gedib.

Sonra Massachusetts Texnologiya İnstitutuna daxil olub, burada riyaziyyat, mühəndislik və informatika elmlərini öyrənib. Massachusetts Texnologiya İnstitutunu bitirdikdən sonra Harvard Universitetinə daxil ola bilib.

2012-ci ildə Salman Xan Times-in versiyasına əsasən, 100 ən nüfuzlu şəxs siyahısına daxil edilib.

Oruc MUSTAFAYEV

Qarabağ gündəliyi

Məktəbdə direktor, döyüşdə zabit oldu

Rəşad Mirzəyev 2000-ci ildən müəllim, 2008-ci ildən isə məktəb direktorudur. Riyaziyyat-informatikadan dərs deyir. Ancaq bu, onun sülh şəraitindəki peşəsi və vəzifəsidir. Mühəribə şəraitində vəziyyət dəyişir. Yenə rəqəmlər gözünün önündə oynayır, beyni çətin hesablamalarla məşğul olur. Ancaq şəraitə və vəziyyətə görə fərqli hesablamalar aparır. Məsələn, sülh şəraitində sinus, kosinusu yerinə görə kök altına salıb çıxarırsa, mühəribə şəraitində düşmən mövqelərinin koordinatlarını müəyyənləşdirib onları Azərbaycan bayrağının altında neytrallaşdırmağı, hətta birdəfəlik zərərsizləşdirməyi hesablayır. Hesablamaları dəqiq olurmu? Bunun da cavabı 44 günlük Vətən müharibəsinin nəticəsindən bəllidir.

Rəşad Mirzəyev: "Kəlbəcərə ilk daxil olanlardan biri də mən oldum"

ilk növbədə Vətənin kimə daha çox ehtiyacı olduğunu müəyyənləşdirdi. O vaxt Vətənə zabit lazım idi. O da zabit olmağa qərar verib. Beləliklə, 2000-2002-ci illərdə hərbi xidmətdə zabit olaraq yetişib.

komissarlığa müraciət edərək Vətənə xidmət etmək istəyini bəyan edib. İstəyi sentyabr ayının 21-də reallaşdı: "5 günlük təlimlərdən sonra taqım komandiri olaraq hərbi əməliyyatlarda iştirak etməyə hazır idim. 2 gün sonra əks-hücum əməliyyatları başladı və mən döyüşlərə qatıldım".

Artilleriya komandiri döyüşdən-döyüşə, cəbhədən-cəbhəyə irəliləyib. Ən böyük motivasiyası isə illərdir həsrət çəkdiyimiz torpaqlara ilk ayaq basanlardan olması olub. Cəbrayıl, sonra Qubadlı istiqamətində döyüşlərə qatılan zabit müəllimimiz Kəlbəcərə ilk daxil olan qoşun hissələrinin tərkibində olub: "İnsan qürur hissi keçirir. İllərdir bərasində işğal altındakı torpaqlarımız kimi danışdığımız yerlərə ayaq

"Mühəribə bərasində xoş sözlər söyləyə biləcəyimiz bir məflum deyil", - deyir məktəb direktoru. Vətən müharibəsi də hər bir azərbaycanlı üçün, sadəcə çarəsizlikdən doğan zərurət idi. Və bu zəruri addımın atılmasında hər kəs canla-başla iştirak etdi: "Mənim üçün bu müharibədə iştirak etmək şərəf idi. Nəinki mən, elə oradakı hər kəs üçün. Hamının yalnız bir məqsədi, bir hədəfi vardı. İrəli gedək. Çünki irəliddə də bizim öz torpaqlarımız idi. Bir qarışı da düşməndə qoymaq istəmirdik. Kimin nə vaxt öləcəyini, hansımızın bu savaştan sağ çıxacağını bilmirdik. Bir onu bilirdik ki, dayanmaq, geri çəkilmək, güzəştə getmək istəmirdik. Nəticəsi fərd olaraq bizim üçün nə olacağından asılı ol-

sunun zabiti deyir ki, döyüşdə insan fərqli hisslərlə hərəkət edir. Azərbaycan əsgəri gözünün qarşısındakı ölümdən təsirlənir. Ancaq bu ölüm əsgərin gözünü qorxutmur, əksinə onu qisas almağa sövq edir.

Dəfələrlə ölümlə burunburuna gələn qəhrəman müəllimimizin unuda bilmədiyi mühəribə səhnələri çoxdur: "Silahdaşlarımızın yanında şəhid olması insana çox ağır təsir edir. Mənim üçün ən ağır xatirəyə çevrilən ölümlər də oldu. Atılan düşmən raketinin pərinin əsgərimin birinin boynunu kəsdiyi o anı heç unuda bilmirəm".

Mühəribə qan-qada, ölüm-itimdir. Ancaq qəhrəmanlar da məhz savaşılda bəlli olur. Rəşad Mirzəyev də bir qəhrəmandır. Qəhrəman müəllim Prezident İlham Əliyevin sərəncamı ilə "Qubadlının azad olunmasına görə" və "Kəlbəcərin azad olunmasına görə" medalları ilə təltif edilib.

Qəhrəman müəllimin məktəbi

Daşkəsən rayonu Zəylik kənd tam orta məktəbinin direktoru Rəşad Mirzəyev artıq işinin başındadır. 18 müəllimin dərs dediyi, 100-ə yaxın şagirdin təhsil aldığı kənd məktəbi təmirə ehtiyacı olan təhsil müəssisələrindən olsa da, üzərinə düşən missiyanı yerinə yetirməyə tam hazırdır. Məktəb həm yaxşı riyaziyyatçı, ədəbiyyatçı, tarixçi olacaq bilikli, dünyagörüşlü insanlar, həm də qəhrəman direktorunun mühəribə xatirələrini dinləyərək böyüyən vətənpərvərlər ordusu yetişdirəcək.

Ruhiyyə DASSALAHLI

Harda müəllimə ehtiyac varsa, o, orda!

Vətən müharibəsi qəhrəmanlarından biri riyaziyyat-informatika müəllimi Rəşad Mirzəyevdir. Əslən Gədəbəy rayonunun Arabacı (indiki Çiçəkli) kəndindəndir. Amma uzun illərdir ki, Arabacı onun üçün, sadəcə ata yurduna çevrilib. Rəşad müəllim müəllimlik etmək üçün getdiyi Zəylik kəndində özünə yurd salıb. Artıq o yurdda vətənə 2 əsgər, kim bilir, bəlkə də özü kimi iki qəhrəman zabit yetişdirir.

Ali təhsil almaq üçün çıxıb ata yurdundan. 1995-1999-cu illərdə Bakı Dövlət Universitetinin tətbiqi riyaziyyat fakültəsində oxuyub. Ancaq sonra geri qayıtmayıb: "Mən ali məktəbi bitirəndə rayonumuzda müəllim

sıxlığı vardı. Ona görə də müəllimə harda ehtiyac varsa, ora getməyə qərar verdim. Məni Daşkəsənə göndərdilər".

Rəşad müəllim ona ən çox ehtiyac duyulan yerdə - Daşkəsənin Zəylik kənd tam orta məktəbində işə başlayıb. Daşkəsəndə bir kəndi eli, bir qızı ailəsi bilib. 2008-ci ildən çalışdığı Zəylik kənd tam orta məktəbin direktorudur. Deyir, o vaxt kollektivin məsləhəti ilə direktorluğa namizədləri təsdiqlənib.

Sonra Vətənin kimə daha çox ehtiyacı olduğunu müəyyənləşdirdi

Ancaq müəllimliyə başlamadan görməli olduğu bir iş də vardı. Ödəməli olduğu bir borc - Vətən borcu onu gözləyirdi. Hərbi xidmətə getdi. Burada da

Vətən müharibəsinin qəhrəmanı

2020-ci ilin iyun hadisələri zamanı yüzlərlə vətənpərvər azərbaycanlı kimi o da hərbi

basırdıq. Tamamilə fərqli hisslər doğurdu insanın ürəyində. Kəlbəcərə ilk daxil olanlardan biri də mən oldum. Dekabrın 31-dək Kəlbəcərdə qaldım".

Ordan tərxis olunaraq evinə qayıdıb.

mayaraq, torpaqlarımızı geri almaqda qərarlıydıq. İllik yox, neçə əsrlik erməni bəlasından birdəfəlik qurtulmağa çalışırdıq".

İrəlilədikcə qürurlanan, həvəslənən Azərbaycan Ordu-

“Azərbaycan ali məktəblərində onlayn təhsil təcrübəsi: çağırışlar və perspektivlər”

Dövlət Gömrük Komitəsinin Akademiyasında Azərbaycanda pandemiya şəraitində ali məktəblərdə məsafədən təhsil prosesinin problemləri araşdırılıb, mövcud imkanlar dəyərləndirilib. Akademiyanın Monitoring və qiymətləndirmə şöbəsinin rəisi Araz Aslanlı, Xəzər Universitetinin Humanitar, təhsil və sosial elmlər fakültəsinin dekani Elza Səmədova və təhsil eksperti Könül Abaşlının müəllifi olduğu layihə çərçivəsində reallaşdırılan tədqiqatın nəticələri əsasında hesabat da hazırlanıb. Yerli və xarici ekspertlərin iştirakı ilə aparılan bu tədqiqatın nəticələri bu günlərdə “Azərbaycan ali məktəblərində onlayn təhsil təcrübəsi: çağırışlar və perspektivlər” adlı onlayn konfransın mövzusu olub. 25 ali təhsil müəssisəsinin prorektorları, o cümlədən tədris hissələrinin müdirləri, tanınmış təhsil ekspertləri, ictimaiyyət və media nümayəndələrinin qatıldığı konfrans böyük marağa səbəb olub.

Tələbələr arasında keçirilən sorğunun nəticələri konfransda müzakirə olunub

Dünyanın böyük bir hissəsi onlayn təhsilə hazır deyildi

Ölkəmizdə ilk dəfə reallaşdırılan bu tədqiqatın maraqlı nəticələri var. Akademiyanın rəisi Qulu Novruzov onlayn tədrisə keçidlə bağlı ölkəmizdə təhsil alan 4 minə yaxın tələbənin fikrinin öyrənilməsi bu tədqiqatın nəticələrinin təhlilindən sonra ortaya çıxan hesabatdan danışdı. Onun fikrincə, pandemiya dünyanın başı üstünü alanda nəinki Azərbaycan təhsil ictimaiyyəti, ümumiyyətlə, dünyanın böyük bir hissəsi onlayn təhsilə hazır deyildi: “Çoxsaylı suallar, yanaşmalar ortaya çıxdı. Qısa müddətdə ali məktəblər təhsilin keyfiyyətinin artırılması üçün mümkün olan imkanları müəyyənləşdirib təcili addımlar atmağa çalışdı”.

Tələbələrin onlayn dərslərə münasibəti

Ölkə təhsilindən sürətli qərarlar tələb edən pandemiya şəraiti çox keçmədən məsafədən təhsili zərurətə çevirib. Prosesin idarə olunmasında Təhsil Nazirliyinin də koordinasiyasını qiymətləndirən Q.Novruzov tədqiqatın bir sıra maraqlı məqamlarına diqqət çəkib.

Artıq 1 ilə yaxındır ki, təbii edilən onlayn dərslərə münasibət birmənalı deyil.

Tədqiqat məqsədi ilə fikri soruşulan Azərbaycan tələbələrinin 89 faizi bildirir ki, onlar onlayn dərslərə telefonla qoşulur. Lakin bu, o demək deyil ki, ölkəmizdə kompüter sahibi olan ailələrin sayı azdır. Məsələ burasındadır ki, tələbələrin cəmi 34.6 faizi evdə onlayn dərslərə qo-

şulmalı olan bir nəfər olduğunu göstərib. Fikri soruşulanların çoxu evdə tək olmadıqlarını bildiriblər. Məsələn, 38 faiz bir evdə 2 nəfər, 22.3 faiz 3 nəfər, 5.1 faiz isə 4 və daha çox adamın eyni vaxtda onlayn dərslərə qoşulmaları olduğunu qeyd edib. Bu da öz növbəsində texniki problemləri bərabərində gətirib.

Tələbələrin böyük əksəriyyəti – 82 faizdən çoxu onlayn dərslərin bütün fənlər üçün uyğun olmadığını düşünür. 80.4 faiz onlayn dərsləri effektiv öyrənmə vasitəsi hesab etmirlər. Üzbəüz ünsiyyət əksikliyi səbəbindən öyrənməyə həvəsin azaldığını deyənlər tədqiqata qatılan tələbələrin 70 faizindən çoxunu təşkil edib. Neqativ cavabların üstünlüyünə baxmayaraq, tələbələr müəllimlərlə ünsiyyət prosesini qənaətbəx hesab ediblər. Onların fikrincə, müəllimlər ortaya çıxan problemlərin həli üçün əllərindən gələni ediblər.

İnternet yoxdur - bəhanədir, yoxsa səbəb?

Azərbaycanda mövcud durumu tədqiqat mövzusunda çevirən layihə müəllifləri araşdırmalara Avstraliya, Böyük Britaniya, Kanada, ABŞ-da bu sahədə aparılan tədqiqatlar, akademik işlərdən başlayıblar. Məlum olub ki, dünyanın bir çox ölkələrində oxşar göstəricilər ortaya çıxıb. Məsələn, internetin keyfiyyəti ilə bağlı problemlər hətta dünyanın ən inkişaf etmiş ölkələrində belə yaşanır. Ancaq bu problemin öhdəsindən gələnlər də olub. Məsələn, internetin ADGA-da verilən təhsilin keyfiyyətinə mənfi təsirin qarşısını almaq üçün “internet yoxdu” bəhanələrinə yer verilməyib. Dövlət Gömrük

Akademiyası qətiyyətlilik göstərib. Nəticədə 2020-2021-ci tədris ilindən yüksək qoşulma faizinə nail olunub.

Sorğu göstərib ki, bu problem hər yerdə eyni peşəkarlıq və tələbkərliliklə idarə olunmayıb. Beləliklə, sorğuya cəlb edilən 4000 tələbənin cəmi 28 faizi fəal və davamlı olaraq dərslərə qoşulduğunu bildirsə də, 72 faizi müxtəlif faktorların onların dərslərə qoşulmalarına əngəl təşkil etdiyini göstərib.

Özünü öyrətmə bacarığı formalaşdırılmalıdır

Tədqiqatın ortaya çıxardığı ən vacib nəticələrdən biri bundan ibarətdir ki, onlayn təhsildə effektiv nəticə, sadəcə texnoloji problemlərlə bağlı deyil. Bir sıra ölkələrdə təhsil özünü öyrətmə bacarığı formalaşdırır. Tələbələr “Müəllim deyər, tələbə icra edər” vərdişi ilə davranır və sırf bu səbəbdən mart ayından təhsildən tamamilə qoparıblar. Bu məqama xüsusi diqqət çəkən Türkiyə Ali Təhsildə Keyfiyyət Şurasının (YÖKAK) müşaviri, Çankaya Universitetinin Təhsil fakültəsinin dekani, professor Buket Akkoyunlunun fikrincə, onlayn tədrisin təşkilində Türkiyə ilə Azərbaycanın problemləri oxşardır. Pandemiya dünyada 2 milyard tələbəni və 195 ölkəni əhatə edib. Odur ki, o, pandemiyadan sonrakı dövrdə tədrisin təşkilində gözlənilən zəruri dəyişikliklərə diqqət çəkib, yeni təhsil siyasətinin, tədris proqramlarının zəruri olduğunu qeyd edib.

Böhran yeni imkanlar açır

Milli Məclisin Elm və təhsil komitəsinin sədr müavini, professor Musa Qasımlı böhranların həm də yeni imkanlar və çıxış yolları axtarılıb tapılmasına gətirib çıxardığı qənaətinədir. O, bu fikrini pandemiya şəraitinin yeni texnologiya və internetin imkanlarının inkişafına səbəb olması ilə izah edib.

DGK Katibliyinin rəisi Anar Süleymanov təhsilin rəqəmsal transformasiya kontekstində müzakirələrinin aktuallığını, Gömrük Akademiyasının gömrük xidməti kadrlarının hazırlanmasında önəmini qeyd edib.

Konfransda o da vurğulanıb ki, tədqiqatın nəticələri elmi məqalə formatında beynəlxalq jurnalda dərc olunacaq.

Ruhiyyə DAŞSALAHLI

Ali və orta ixtisas təhsili müəssisələrində imtahan sessiyası başlayıb

Yanvarın 11-dən ali və orta ixtisas təhsili müəssisələrində 2020-2021-ci tədris ilinin payız semestrinin imtahan sessiyası başlayıb.

Təhsil naziri Emin Əmrullayev müvafiq əmrinə əsasən, imtahan sessiyası distant (məsafədən) formada keçirilir. Müəyyən fənlər üzrə imtahanlar əyani keçirildiyi təqdirdə “Tibbi Ərazi Bölmələrini İdarəetmə Birliyi” publik hüquqi şəxs tərəfindən hazırlanmış “İmtahan zamanı koronavirus infeksiyasının (COVID-19) profilaktikasına dair metodiki göstərişlər”ə riayət edilməlidir. Həmçinin, Nazirlər Kabinetinin 2020-ci il 10 sentyabr tarixli 332 nömrəli qərarı ilə təsdiq edilmiş “Xüsusi karantin rejimi dövründə Azərbaycan Respublikasında fəaliyyət göstərən təhsil müəssisələrində tədris və təlim-tərbiyə prosesinin təşkilinin müvəqqəti Qaydaları”na əməl edilməlidir.

Əmrdə bildirilir ki, ali və orta ixtisas təhsili müəssisələrinin rəhbərləri imtahan sessiyasının qüvvədə olan normativ sənədlər əsasında təşkilini təmin etməli, rəhbərlik etdikləri təhsil müəssisələrində imtahan qorqahı yaratmalıdırlar. Həmçinin qorqahda daxil olan hər bir şikayət operativ şəkildə araşdırılmalıdır. İmtahanların təşkilində və gedişində nöqsanlara yol vermiş şəxslər barədə mövcud qanunvericiliyə uyğun tədbirlər görülməlidir.

İmtahan sessiyası 4 həftə müddətində davam edəcək.

BMU-nun rektoru onlayn keçirilən imtahanları izləyib

Bakı Mühəndislik Universitetində (BMU) 2020/2021-ci tədris ilinin payız semestrinin qış imtahan sessiyası onlayn formada öz işinə başlayıb.

BMU-dan bildirilib ki, universitetin rektoru, professor Havar Məmmədov və ali məktəbin digər rəhbər şəxsləri imtahanların gedişatını izləyib.

Rektor COVID-19 pandemiyası ilə əlaqədar olaraq imtahanların distant formada elektron təhsil platforması üzərindən təşkil edildiyini bildirib və bunun üçün elektron universitet olan BMU-da bütün texniki imkanların yaradıldığını vurğulayıb.

H.Məmmədov qış imtahan sessiyasının şəffaf və mövcud qaydalara uyğun keçirilməsi məqsədilə bütün tədbirlərin yüksək səviyyədə təşkil olunduğunu diqqətə çatdırıb. Tələbələrin biliyinin obyektiv və qərəzsiz qiymətləndirilməsinə əminliyini ifadə edən rektor imtahanda iştirak edən bütün tələbələrə uğurlar arzulayıb.

Qeyd edək ki, imtahan sessiyası başlanmadan əvvəl imtahanların onlayn təşkilinə və nəzarətinə, həmçinin iştirak prosesinə bağlı müvafiq işlər görüldü. Eyni zamanda, müəllimlər, inzibati işçilər və tələbələr üçün müvafiq video təlimatlar, metodiki tövsiyələr, vizual materiallar hazırlanıb və təlimlər təşkil olub. Hal-hazırda da BMU-nun Distant Təhsil və Keyfiyyətin Təminatı mərkəzi tərəfindən tələbə və müəllimlərə sessiya müddətində operativ onlayn texniki dəstək xidməti göstərilir.

İmtahan sessiyası 4 həftə davam edəcək. Sessiya dövründə universitet rəhbərliyi başda olmaqla, Distant Təhsil və Keyfiyyətin Təminatı Mərkəzi tərəfindən imtahanlara mütəmadi onlayn nəzarət təşkil ediləcək.

LDU-da imtahanın nəticələri 50 balla qiymətləndiriləcək

Lənkəran Dövlət Universitetində (LDU) 2020/2021-ci tədris ilinin payız semestrinin imtahan sessiyasına start verilib. İmtahanlar yanvarın 11-dən fevralın 6-sına kimi distant formada keçiriləcək.

Universitetdən bildirilib ki, imtahanda fənn üzrə elektron biletdə olan sualların cavablandırılması və həmin cavabların elektron formada şəxsi kabinetə yerləşdirilməsi üçün hər bir tələbəyə 2 saat 30 dəqiqə vaxt nəzərdə tutulub.

Fənlər üzrə imtahanın nəticələri (aralıq qiymətləndirmə) maksimum 50 balla (hər imtahanın cavabı maksimum 10 bal olmaqla) qiymətləndiriləcək.

İmtahan sessiyasında tələbələrin biliyinin qiymətləndirilməsində şəffaflığı və obyektivliyi təmin etmək, ortaya çıxa biləcək neqativ halları dərhal aradan qaldırmaq məqsədi ilə Operativ Qorqah və Apelyasiya Komissiyası yaradılıb.

İmtahan sonucları elan olunduqdan sonra aralıq qiymətləndirmənin nəticəsindən narazı qalan tələbələr lsuapelyasiya@gmail.com e-mail ünvanına müraciət edə bilərlər. Həmin müraciətlər mütəxəssis müəllimlər və kafedra müdirlərinin iştirakı ilə operativ araşdırılacaq, nəticəsi barədə tələbəyə məlumat verilməlidir.

Rəqəmsal bacarıqlar üzrə tədris portalı

Rauf Cabarov:

“Pandemiya dövründə rəqəmsal bacarıqlar özünü xüsusilə büruzə verdi”

Dünyanı bürümüş koronavirus pandemiyası ötən ilin əvvəllərindən Yer kürəsinin müxtəlif bölgələrində təhsilalanların tədris prosesində ciddi problemlər yaratmaqla qlobal təhlükəyə çevrildi. Şübhəsiz ki, yaranmış situasiyada milli təhsil sistemləri qarşısında duran təxirəsalınmaz vəziyyət müxtəlif təlim texnologiyalarından istifadə etməklə ən qısa vaxtda tədrisin fasiləsizliyinin təmin olunmasına nail olmaq idi. Pandemiya bununla da təhsildə yeni texnologiyaların tətbiqi və yenilərinin yaradılması, rəqəmsal bacarıqların təşviqi üçün yeni imkanlar da yaratdı. Azərbaycanda da bu sırada diqqətəlayiq işlərə imza atıldı. Çox sevindirici haldır ki, bu sahədə “2007–2015-ci illərdə Azərbaycan gənclərinin xarici ölkələrdə təhsili üzrə Dövlət Proqramı” məzurları da öz töhfələrini verirlər. Bu günlərdə rəqəmsal bacarıqlar üzrə <https://iktlab.edu.az> tədris portalının istifadəyə verilməsi də uğurlu təşəbbüslərdən hesab oluna bilər. Portal İnformasiya-Kommunikasiya Texnologiyalarının Tətbiqi və Tədrisi Mərkəzi tərəfindən yaradılıb. Mərkəzin direktoru, layihənin müəlliflərindən, Dövlət Proqramı çərçivəsində Böyük Britaniyanın Mançester Universitetinin “İnformasiya sistemləri və idarəetmə” ixtisası üzrə məzunu Rauf Cabarov “Azərbaycan müəllimi” qəzetinə müsahibəsində portalın fəaliyyəti barədə fikirlərini bölüşdü.

– Portalın yaradılması hansı zərurətdən irəli gəldi?

– Məlum olduğu kimi, rəqəmsal bacarıqlar ölkə əhalisinin gündəlik həyatında və müxtəlif xidmətlərdən istifadəsində əhəmiyyətli rol oynayır. COVID-19 pandemiyası dövründə bu, özünü xüsusilə büruzə verdi. Məsafədən dövlət və bank xidmətləri, iş, e-ticarət və s. kimi tətbiqlər rəqəmsal bacarıqlara olan tələbatı daha da artırdı. Eyni zamanda, təhlillər göstərir ki, ölkəmizdə əhalinin, o cümlədən xanımların rəqəmsal bacarıqlarının artırılması və informasiya-kommunikasiya texnologiyalarından istifadəsi üzrə biliklərinin inkişafına ehtiyac vardır. Digər tərəfdən, bu bacarıqları ana dilimizdə onlayn əldə etmək üçün resurslar çox azdır. Bütün bu məqamları nəzərə alaraq, İKT LAB Tətbiqi və Tədris Mərkəzi tərəfindən onlayn tədris portalı yaradılıb. iktlab.edu.az onlayn tədris portalı İKT və rəqəmsal bacarıqlar üzrə videodərslərdən ibarət ödənişsiz onlayn təlimləri təqdim edir.

Qeyd edək ki, onlayn tədris portalı və portalda yerləşdirilən multimedia video dərslər Nəqliyyat, Rabitə və Yüksək Texnologiyalar Nazirliyinin və Beynəlxalq Telekomunikasiya İttifaqının dəstəyi və “İKT LAB” Tətbiqi və Tədris Mərkəzinin təşkilatçılığı ilə həyata keçirilən “Qadımlar üçün multimedia onlayn kurs və veb-portalın inkişafı” adlı layihə çərçivəsində hazırlanıb.

– Portalın missiyası və məqsədləri barədə nə deyirsiniz. Portal istifa-

dəçilər üçün nələr vəd edir?

– Portalın əsas məqsədi ölkəmizin hər bir nöqtəsində əhalinin, xüsusilə xanımların ödənişsiz əsaslarla rəqəmsal texnologiyalar üzrə bilik və bacarıqlarının artırılmasına dəstək verməkdir. Portal “hamı üçün rəqəmsal bacarıqların inkişafı” missiyası ilə fəaliyyət göstərir və ümid edirik ki, bu, resurs texnologiyalar üzrə bilik almaq istəyən bütün insanlara kömək edəcəkdir.

Təlimləri uğurla başa vuran şəxslər portal üzərindən dərhal sertifikatlarını əldə edə bilərlər. Bu, onların şəxsi karyeraya inkişafına da töhfə verəcəkdir.

– Portalın əhatəliyi barədə nə deyə bilərsiniz?

Portalda İKT və rəqəmsal texnologiyalar üzrə müxtəlif mövzulara həsr edilən və ana dilimizdə hazırlanmış video təlimlər yerləşdirilib. Bu kurslar sayəsində istifadəçilər interaktiv formada onlayn təlimlərdə iştirak edə bilərlər. Hal-hazırda portalda kompüter bilikləri, rəqəmsal bacarıqların əsasları, internet texnologiyalarından istifadə və digər bu kimi kurslar mövcuddur. Yaxın gələcəkdə rəqəmsal marketing və proqramlaşdırma kimi kurslar portalda yer alacaqdır.

Hamınızı <https://iktlab.edu.az> portalında qeydiyyatdan keçməyə, onlayn təlimlərdə iştirakə və yaxınlarınızı bu portala cəlb etməyə dəvət edirik.

– Uğurlar!

Oruc MUSTAFAYEV

STEAM kreativ həll kimi

STEAM təhsilli mütəxəssislərə işəgötürənlər daha çox üstünlük verir

Məlum olduğu kimi, dünya ölkələrində pandemiyanın davam etdiyi müddətdə İKT bacarıqlarının, əsasən təlim texnologiyalarının əhəmiyyəti durmadan artmaqdadır. Bu mənada özümdə elm, texnologiya, mühəndislik, incəsənət, riyaziyyatı ehtiva edən STEAM yanaşma hazırda milli təhsil sistemlərində ən düzgün, ən kreativ həll yolu kimi geniş tətbiq olunmaqdadır. STEAM elm, texnika, mühəndislik, incəsənət və riyaziyyatdan təhsilalanların tələbatlarına, dialoqa və tənqidi düşüncəyə rəhbərlik etmək üçün giriş nöqtələri kimi istifadə edir.

“Təhsildə STEAM yanaşmanın tətbiqi ona gətirir ki, tələbələr düşünülmüş riskləri qəbul edir, empirik tədrisə qoşulur, problemlərin həllində təşəbbüskarlıq göstərir, bu işə komanda işini qəbul etmələrinə və yaradıcı proses vasitəsilə işləmələrinə səbəb olur.

Bunlar yenilikçilərdir, müəllimlər, 21-ci əsrin liderləri və şagirdləridir!”, – deyərək Böyük Britaniyadakı STEAM və İncəsənətin İntegrasiyası İnstitutunun məqaləsində deyilir.

Bəzən müəllimlər müxtəlif konfrans və ya tədris kurslarına gedirlər, bəzən isə məktəblər müəyyən dərsləri stimullaşdırmağa çalışırlar. Bu, STEAM çərçivəsində işə başlamaq üçün əla bir yoldur, baxmayaraq ki, ən gözəl cəhət odur ki, STEAM yanaşma hər hansı bir dərstdə, hər hansı bir müəllim tərəfindən istifadə edilə bilər.

COVID-19-un STEAM-a təsiri

Pandemiya məktəblərdə təhsilin yönümlü, üsulunu dəyişdi və STEAM-la bağlı əfaliyyət növlərinin yerinə yetirilməsində çətinliklərin artmasına səbəb oldu. Bir çox hallarda dərslərdən bəzi məqamlar öz fəaliyyətini dayandırmalı oldu.

Londondakı “Brighton Girls” STEAM məktəbinin direktoru Fil Marş durumu belə izah edir: “Şübhəsiz ki, pandemiya başlayandan bəri şagirdləri qrup halında öyrətmək bizim üçün daha çətin oldu. Məktəbdən sonra mühəndislik klubumuzu dayandırmaq məcburiyyətində qaldıq ki, bu, çox ağır hal idi, çünki biz sosial məsafəni saxlamalıyıq”.

Hər şeyə rəğmən məktəblər pandemiya zamanı STEAM fəaliyyətini dəstəkləmək üçün öz bacarıqlarından istifadə etməli idilər.

Brentwood Hazırlıq Məktəbinin direktoru Ceyson Viskerd qeyd edir ki, heç təsadüfi deyil ki, “Google” və “Tesla” kimi böyük şirkətlərdə texnologiya sahəsində təcürübəsi olmayan çox sayda insan işləyir. Bütün işlər komandanın tərkibindədir və incəsənət vasitəsilə əldə olunan bacarıqlar çox

vaxt istənilən böyük STEAM layihəsində mühüm rol oynayır.

Təsadüfi deyil ki, Elon Musk 2020-ci ilin fevral ayında “Tesla”-nın süni intellekt komandasına əməkdaşlar toplayarkən, kollec diplomuna ehtiyac olmadığını, daha çox süni intellektin “dərin anlayışına” ehtiyac duyduğunu açıqladı. Bu dil, təhsilalanları mövzu anlayışlarını yaxşılaşdırmaq və müstəqilliklərini möhkəmləndirərək öz məsələlərini yaratmaq üçün məlumat və fikirlər tapmağa təşviq edən STEAM yanaşması ilə mükəmməl surətdə uyğunlaşır.

“STEAM-in mərkəzi sütunlarından biri problemlərin həllini axtarmaqdır və ədalətə demək lazımdır ki, COVID-19 problemlərinin həlli zərurətini əvvəllərdə olduğundan daha aktual edib. Biz açıq və qapalı məkanlarda belə resurslardan istifadə edərək STEAM tədris proqramımızı dəstəkləmək üçün əlimizdən gələni etdik. Təcrid zamanı şagirdlərdən problemləri evdə STEAM bacarıqlarından istifadə edərək həll etmələrini istədik və bəzi heyranətməz nəticələr aldıq, onları Zoom vasitəsilə bölüşdük”, – deyərək Ceyson Viskerd qeyd edib.

Müstəqil məktəblər pandemiya dövründə uşaqlara həqiqətən fayda gətirəcək fəaliyyətləri dəstəkləmək üçün öz vəsaitləri, resursları və cədvəlləri ilə inanılmaz dərəcədə uğurlu idilər.

“Talbot Heath” Məktəbinin rəhbəri Anqarad Hollovay deyir ki, STEAM dərslər şagirdlərə əvvəllər heç vaxt əldə etmədikləri dərin anlayış və zəka verir. Bu, şagirdlərin təhsilini və onların “ayaq üstə düşünmək, problemləri həll etmək və uyğunlaşmaq” qabiliyyətini necə yaxşılaşdırdığını qeyd edir.

Anqarad Hollovay ümid edir ki, pandemiya zamanı STEAM dərslərinin tətbiqi olduğuna klubların yenidən yaranması və fəaliyyətə başlaması çox vaxt çəkməyəcək. Şagirdlər onların daha müstəqil, tənqidi düşüncəli, uyğunlaşmağa qadir olmalarına imkan verən STEAM yanaşmasının bəhrəsini qazandırlar və indiki şəraitdə bizim ehtiyacımız budur.

XXI əsrin bacarıqları

Londondakı STEAM və İncəsənətin İntegrasiyası İnstitutu qeyd edir ki, XXI əsrin əməkdaşlıq, yaradıcılıq, tən-

qidi düşüncə və kommunikasiya bacarıqları (4Cs) heç bir yere getməyəcək. Onlar şagirdlərin sürətlə dəyişən işçi qüvvəsində və cəmiyyətdə uğurlarının kritik əhəmiyyətli komponentidir. Xoşbəxtlikdən, bu bacarıqlar STEAM-in hər hansı bir keyfiyyətli dərsinə asanlıqla adaptasiya oluna bilər. Məhz burada fəal iştirak həqiqətən şagird qruplarında özünü göstərməyə başlayır, orijinal həllər və kompozisiyalar yaradır və məsələləri müxtəlif baxımdan araşdırır.

Tədqiqatlar nə deyir?

Son tədqiqatlar göstərir ki, STEAM şagirdlərin müvəffəqiyyətinə və müəllimlərin səmərəliliyinə müsbət təsir göstərmək üçün perspektivli yanaşmadır. Tədqiqatçılar STEAM dərslərinin III –V siniflərdə fizikanın öyrənilməsinə təsirini öyrənmişlər. Nəticələr göstərir ki, cəmi doqquz saat STEAM dərslərini almış şagirdlər elmi nailiyyətlərini yaxşılaşdırdılar.

Başqa bir araşdırma göstərir ki, STEAM və savadlılıq əlaqəsi koqnitiv inkişafa müsbət təsir göstərmə, savadlılıq və riyaziyyat bacarıqlarını artırmağa, həmçinin şagirdlərə öz işləri və öz həmyaşıdlarının işi haqqında düşüncəyə kömək edə bilər. Tədqiqatlar göstərir ki, fənləri STEAM, integrasiya əsasında öyrənmə şagirdlərinin uğurları elmləri ayrı-ayrılıqda öyrənmə təhsilalanlarının səviyyəsindən yüksəkdir.

“Journal of Educational Change” jurnalında dərc olunmuş beynəlxalq araşdırmada isə tədqiqatçılar orta məktəb müəllimlərinin düşüncələrinin “müəllimlərin əməkdaşlığı, dialoq və sinif təşkilatı sayəsində formalaşmış fənlərarası təlimi aşkar etdiyini və bu da tənqidi və yaradıcı düşüncənin inkişafına töhfə verdiyini” aşkar ediblər.

Ümumdünya İqtisadi Forum qeyd edir ki, ənənəvi iş rolları və texnoloji funksiyalar arasındakı sərhədlər qarışdığından, rəqəmsal və insan vəzifələrinin birləşməsi baş verir ki, bu da daha geniş, bütövlükdə düşünən insanlar üçün ən yaxşı həll olur. Tez-tez universal kimi nəzərdən keçirilən STEAM təhsilli mütəxəssislərə işəgötürənlər daha çox üstünlük verir.

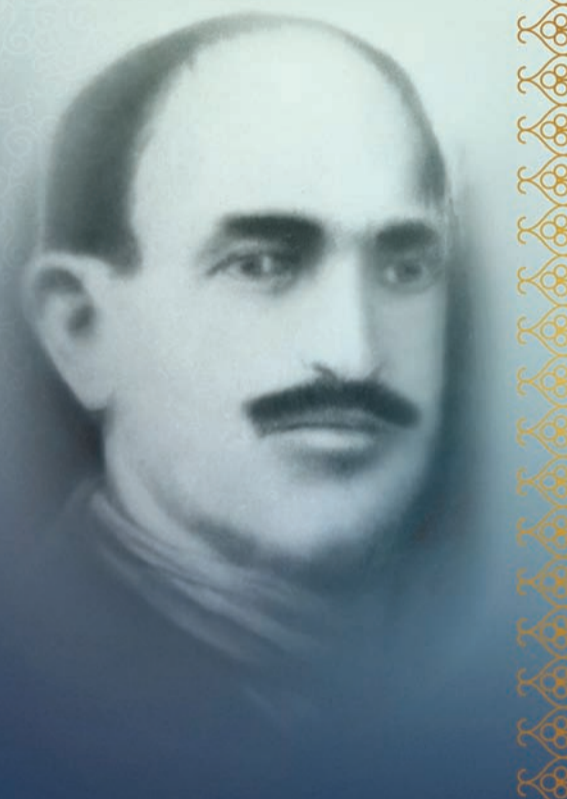
Oruc MUSTAFAYEV

“QARABAĞIN məşhur müəllimləri”

QARABAĞIN
məşhur müəllimləri

Cabbar bəy Vəlibəyov

Görkəmli maarif xadimi Cabbar bəy Vəlibəyov 1893-cü ildə Şuşa qəzasının I Baharlı kəndində anadan olub. Cabbar bəy öz evində məktəb açaraq şagirdlərə ərəb və rus dillərini, tarix, riyaziyyat və Azərbaycan ədəbiyyatını öyrədib. Ağdam rayonu I Baharlı kənd məktəbinin yaradıcısı olub.

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI
TƏHSİL NAZİRLİYİ

Cabbar bəy Vəlibəyov

Görkəmli maarif xadimi Cabbar bəy Vəlibəyov 1893-cü ildə Ağdamın I Baharlı kəndində anadan olub.

Cabbar bəy Vəlibəyov 1913-cü ildə təhsilini başa vurub doğma kəndinə qayıtdıqdan sonra öz evində məktəb açaraq müəllimlik fəaliyyəti ilə məşğul olub. Dərs dediyi şagirdlərə ərəb və rus dilləri, tarix, riyaziyyat, Azərbaycan ədəbiyyatını öyrədirdi. Ehtiyacda olan yoxsulların dərsə marağını artırmaq məqsədilə onları məktəb ləvazimatı ilə təmin edən Cabbar bəy gördüyü işlər sayəsində I Baharlı kəndində yeni tipli məktəbin əsasını qoyub.

Cabbar bəy Vəlibəyovun yaratdığı məktəbdə sonralar Azərbaycanın müxtəlif sahələrində mütəxəssis kimi fəaliyyət göstərən insanlar təhsil alıblar. Həyatı boyu müəllim adını şərəflə daşıyan Cabbar bəy Sovet hökuməti illərində Xalq Maarif Komissarlığının qərarı ilə I Baharlı kənd məktəbinin müdiri işləməklə yanaşı, pedaqoji fəaliyyətini Ağdamın Qiyaslı, Güllüca və başqa kəndlərində də davam etdirib. O, 1937-ci ilə kimi Ağdam rayonu I Baharlı kənd məktəbinin müdiri olub.

Tofiq Hacıyev

“Şöhrət” ordenli, dilçi, türkoloq-alim, Azərbaycanın maarif naziri vəzifəsində çalışmış Tofiq Hacıyev 1936-cı ildə Cəbrayıl rayonunun Soltanlı kəndində anadan olub.

Tofiq Hacıyev təkcə Azərbaycanda deyil, bütün türk dünyasında nüfuzlu dilçi alim kimi tanınıb. Akademik Tofiq Hacıyevin həyat yoluna nəzər saldıqda onun milli təəssübkeş ziyalı, tərədən dırnağa qədər əsl elm adamı olduğunu görürük. Sağlığında ədəbi məktəb yaratmış alimlərdəndir. Tofiq Hacıyev müəllim-pedaqoq kimi də sevilir. Türkiyəli alim Yavuz Donat “Hocaların hocası” məqaləsində akademik Tofiq Hacıyevdən bəhs edərkən Azərbaycanda ona “Hocaların hocası” (“Müəllimlərin müəllimi”) kimi xitab olunduğunu haqlı olaraq vurğulayır.

Tofiq Hacıyev ədəbi məktəbinin nümayəndələri müxtəlif sahələrdə tədqiqatlar apararaq dilçiliyimizi inkişaf etdirirlər. Tofiq Hacıyev 1962-1967-ci illərdə M.F.Axundov adına Azərbaycan Pedaqoji Dillər İnstitutunda (indiki Azərbaycan Dillər Universiteti) müəllim və dosent vəzifələrində çalışıb, 1968-ci ildən isə Azərbaycan Dövlət Universitetində (indiki Bakı Dövlət Universiteti) pedaqoji fəaliyyətini davam etdirib. Nəsimi adına Dilçilik İnstitutunun direktoru işləyib. 1984-cü ildən Bakı Dövlət Universitetinin Türkologiya kafedrasının müdiri vəzifəsində çalışıb. 1993-cü ildə Azərbaycanın maarif naziri vəzifəsində işləyib, təhsilin və elmin inkişafındakı xidmətlərinə görə “Şöhrət” ordeni ilə təltif edilib.

QARABAĞIN
məşhur müəllimləri

Tofiq Hacıyev

Türk dünyasının görkəmli alimi, Azərbaycanın maarif naziri vəzifəsində çalışmış Tofiq Hacıyev 1936-cı ildə Cəbrayıl rayonunda anadan olub. Görkəmli alim dilçilik, türkologiya sahələri üzrə milli kadrların yetişdirilməsi məsələsinə böyük önəm verib, Azərbaycanda təhsilin və elmin inkişafındakı xidmətlərinə görə “Şöhrət” ordeni ilə təltif edilib.

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI
TƏHSİL NAZİRLİYİ

QARABAĞIN
məşhur müəllimləri

Süleyman Ələsgərov

Azərbaycanın musiqi tarixində öz imzası və dəsti xətti olan Süleyman Ələsgərov 1924-cü ildə Şuşada anadan olub. “Üzeyir ruhlu sənətkar” kimi dəyərləndirilən Süleyman Ələsgərov ömrünün çox hissəsini pedaqoji fəaliyyətə həsr edib. A.Zeynallı adına Musiqi Texnikumunun direktoru, Bakı Musiqi Akademiyasının kafedra müdiri vəzifələrində çalışıb. Azərbaycan Dövlət Konservatoriyasının professoru olub.

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI
TƏHSİL NAZİRLİYİ

Süleyman Ələsgərov

Görkəmli bəstəkar, pedaqoq, respublikanın xalq artisti Süleyman Ələsgərov 1924-cü ildə musiqi və mədəniyyət beşiyi olan Şuşada anadan olub.

“Üzeyir ruhlu sənətkar” kimi dəyərləndirilən Süleyman Ələsgərov ömrünün çox hissəsini pedaqoji fəaliyyətə həsr edib. A.Zeynallı adına Musiqi Texnikumunun (indiki Azərbaycan Milli Konservatoriyası nəzdində Musiqi Kolleci) direktoru, mahnı və rəqs ansamblının rəhbəri, Mədəniyyət Nazirliyində İncəsənət şöbəsinin müdiri, Dövlət Televiziya və Radio Komitəsində xalq çalğı alətləri orkestrinin dirijoru və musiqi bədii rəhbəri, Musiqili Komediya Teatrının direktoru və baş dirijoru, Bakı Musiqi Akademiyasında xalq çalğı alətləri kafedrasının müdiri vəzifələrində çalışıb. O, 1957-ci ildə Ü.Hacıbəyov adına Azərbaycan Dövlət Konservatoriyasında dərs deyib. Ömrünün son illərində Bakı Musiqi Akademiyasının “Dirijorluq” kafedrasının professoru olub, Akademiyanın Şuşa filialının direktoru vəzifəsində çalışıb.

Bütün varlığı ilə Qarabağa, doğulub boya-başa çatdığı Şuşaya bağlı olub. Musiqinin müxtəlif janrlarında qələmini sinayaraq dəyərli sənət əsərləri yaradan bəstəkarın özünəməxsus musiqi dili vardı. Öz təbircə desək, görək yaxşı bəstəkar əsərinin ilk notlarından tanınsin.

